

Tema: "Kriminell" -Bedömning på godtyckliga grunder

Ämne: SO, Sv

Rekommenderad årskurs: 6–9

Lektionslängd: 40–50 minuter

Material och förberedelser: Läs igenom och ta med handledningen. Kopiera upp en klassuppsättning alternativt en OH-sida/Power point av de bifogade fotografierna i elevbilaga 1. För vidare underlag kan du även kopiera elevbilaga 2 som behandlar de mänskliga rättigheterna, artikel 9, 10 och 11.

Syfte och mål enligt läroplan och kursplan: Målet med lektionen är bl a att få eleverna att lära känna till grunderna för samhällets lagar och normer och veta om sina rättigheter och skyldigheter i skolan och samhället. Den syftar även till att öva eleverna i att reflektera och värdera innehåll och uttrycksmedel i bild, film och teater. Samtidigt syftar lektionen till att motverka främlingsfientlighet och intolerans med hjälp av en öppen diskussion.

1. Inledning och syfte

Denna värderingsövning syftar till att belysa hur människor ofta bedömer varandra på godtyckliga grunder. Många fördomar och bedömningar bygger till exempel enbart på utseendet. Genom att låta eleverna bedöma fotografier på olika individer skapas en intressant diskussion om hur man uppfattar vem som är kriminell enbart utifrån utseendemässiga grunder. Lektionen syftar även till att belysa och diskutera olika aspekter på kriminalitet och bestraffning.

2. Instruktion och genomförande

- a) Börja lektionen med att dela ut eller visa upp de olika fotografierna.
- b) Låt eleverna titta på de olika fotografierna (se elevbilaga 1) och låt dem fundera över följande:

Aspekter

- Verkar någon av personerna på bilden vara kriminell?
- Vem/Vilka?
- Varför anser ni dem i sådana fall vara kriminella? Motivera era svar!

- c) Diskutera gemensamt i helklass relativt kortfattat vad eleverna har kommit fram till, i fråga om vilka av personerna på bilderna som är kriminella respektive inte kriminella.

- d) Tala sedan om vilka av personerna på bilderna är som är kriminella eller inte kriminella. Förmodligen leder diskussionen till att eleverna inser att det nästan är omöjligt att bedöma vem som är kriminell utifrån enbart utseendet.
- e) Rätt svar: *Kriminella är nummer 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9; inte kriminella är nummer 5 och 8.*

3. Summering, fördjupning och uppföljning

- Den tidigare diskussionen under lektionen ger en naturlig grund för att diskutera följande aspekter. Låt eleverna enskilt eller i grupp fundera över och besvara frågorna nedan.

- Hur ser en "skurk" ut? Hur framställs skurkar i film och i serietidningar?
- Kan man se på "utsidan" av en människa om han eller hon är en ängel eller skurk?
- Vem blir misstänkt först när något händer i skolan?
- Hur försöker vi undvika att bli misstänkta?
- Får man under några förhållanden utdela kollektiv bestraffning? I vilka situationer förekommer kollektiv bestraffning?
- Har en lärare rätt att samtidigt vara åklagare, domare och straffande instans? Vem påtar sig i så fall att vara försvarsadvokat?

- Försök att summera det viktigaste aspekterna som kommit fram under lektionen. För att utveckla diskussionen inom ramen för denna lektion och fördjupa kunskaperna inom mänskliga rättigheter föreslår vi att ni går igenom artiklarna 9,10 och 11 (se elevbilaga 2).
- Gör egna forumspel och spela upp scener där personer behandlas dåligt på grund av att människor dömer dem efter deras utseende.

För vidare arbete inom ämnet:

- www.amnesty.se
- www.angelaget.nu
- www.rkuf.se

Vem är brottsling och vem är inte brottsling?
(sju är kriminella och två är inte kriminella)

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Artikel 9

Ingen må godtyckligt anhållas, fängslas eller landsförvisas.

Artikel 10

Envar är under full likställdhet berättigad till rättvis och offentlig rannsaking inför oavhängig och opartisk domstol vid fastställande av såväl hans rättigheter och skyldigheter som varje anklagelse mot honom för brott.

Artikel 11.1

Envar som blivit anklagad för straffbar gärning, har rätt att betraktas som oskyldig, till dess hans oskuld blivit lagligen fastställd vid offentlig rättegång, under vilken han åtnjuter alla för sitt försvar nödvändiga garantier.

Artikel 11.2

Ingen må dömas för handling eller underlåtenhet, som vid tidpunkten för dess begående icke var straffbar enligt inhemsk eller internationell rätt. Ej heller må högre straff utmätas än vad som är lämpligt vid tidpunkten för den straffbara gärningens begående.

Utdrag ur den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.